

WYROK TRYBUNAŁU (wielka izba)

z dnia 18 października 2011 r.*

W sprawie C-406/09

mającej za przedmiot wnioszek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Hoge Raad der Nederlanden (Niderlandy) postanowieniem z dnia 16 października 2009 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 21 października 2009 r., w postępowaniu:

Realchemie Nederland BV

przeciwko

Bayer CropScience AG,

TRYBUNAŁ (wielka izba),

w składzie: V. Skouris, prezes, A. Tizzano, J.N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.C. Bonichot, A. Prechal, prezesi izb, A. Rosas, R. Silva de Lapuerta, K. Schiemann, E. Juhász, D. Šváby, M. Berger (sprawozdawca) i E. Jarašiūnas, sędziowie,

* Język postępowania: niderlandzki.

rzecznik generalny: P. Mengozzi,
sekretarz: M. Ferreira, główny administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 25 stycznia 2011 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Realchemie Nederland BV przez J.A.M. Janssena, advocaat, oraz T. Diekmanna, Rechtsanwalt,

- w imieniu rządu niderlandzkiego przez C. Wissels, działającą w charakterze pełnomocnika,

- w imieniu rządu niemieckiego przez J. Möllera oraz S. Unzeitig, działających w charakterze pełnomocników,

- w imieniu Komisji Europejskiej przez A.M. Rouchaud-Joët oraz R. Troostersa, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 5 kwietnia 2011 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2001, L 12, s. 1) i art. 14 dyrektywy 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej (Dz.U. L 157, s. 45).

- 2 Wniosek ten został złożony w ramach postępowania pomiędzy Realchemie Nederland BV (zwaną dalej „Realchemie”) a Bayer CropScience AG (zwaną dalej „Bayer”) w przedmiocie wykonania w Niderlandach sześciu orzeczeń wydanych przez Landgericht Düsseldorf (Niemcy), w których sąd ten, rozpatrujący złożoną przez Bayer skargę opartą na zarzucie naruszenia patentu, zakazał Realchemie przywozu, posiadania i wprowadzania do obrotu określonych pestycydów w Niemczech.

Ramy prawne

Prawo Unii

Rozporządzenie nr 44/2001

3 Zgodnie z motywami 6 i 7 rozporządzenia nr 44/2001:

„(6) Celem zagwarantowania swobodnego przepływu orzeczeń w sprawach cywilnych i handlowych niezbędne i stosowne jest, aby przepisy o jurysdykcji oraz uznawaniu i wykonywaniu orzeczeń zostały określone w drodze aktu wspólnotowego, który będzie wiążący i bezpośrednio stosowany.

(7) Przedmiotowy zakres zastosowania niniejszego rozporządzenia powinien rozciągać się, pominąwszy kilka dokładnie określonych dziedzin prawa, na zasadniczą część prawa cywilnego i handlowego”.

4 Motywy 16 i 17 rozporządzenia nr 44/2001 przewidują:

„(16) Wzajemne zaufanie w wymiar [do wymiaru] sprawiedliwości w ramach Wspólnoty usprawiedliwia uznawanie orzeczeń wydanych w państwie członkowskim z mocy prawa, bez jakiegokolwiek szczególnego postępowania, z wyjątkiem przypadku sporu co do uznania.

(17) Z uwagi na owo wzajemne zaufanie jest również uzasadnione, aby postępowanie o stwierdzenie wykonalności orzeczenia wydanego w innym państwie członkowskim przebiegało szybko i skutecznie. Stwierdzenie wykonalności orzeczenia musi więc następować niemal automatycznie, po dokonaniu zwykłego formalnego sprawdzenia przedłożonych dokumentów, bez możliwości uwzględniania przez sąd z urzędu którejkolwiek z przeszkód wykonania orzeczenia przewidzianych w niniejszym rozporządzeniu”.

5 Zgodnie z motywem 19 rozporządzenia nr 44/2001:

„[w] celu zapewnienia kontynuacji pomiędzy konwencją [z dnia 27 września 1968 r. o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 1972, L 299, s. 32, zwaną dalej »konwencją brukselską«] a niniejszym rozporządzeniem powinny być przewidziane przepisy przejściowe. Dotyczy to również wykładni postanowień konwencji brukselskiej przez Trybunał Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich. Protokół z 1971 r. [w sprawie wykładni przez Trybunał Sprawiedliwości tej konwencji; tekst skonsolidowany (Dz.U. 1998, C 27, s. 28)] powinien być nadal stosowany do postępowań, które w momencie wejścia w życie niniejszego rozporządzenia już się toczą”.

6 Artykuł 1 ust. 1 i 2 wspomnianego rozporządzenia brzmi następująco:

„1. Niniejsze rozporządzenie ma zastosowanie w sprawach cywilnych i handlowych, niezależnie od rodzaju sądu. Nie obejmuje ono w szczególności spraw podatkowych, celnych i administracyjnych.

2. Niniejszego rozporządzenia nie stosuje się do:

a) stanu cywilnego, zdolności prawnej i zdolności do czynności prawnych, jak również ustawowego przedstawicielstwa osób fizycznych, stosunków majątkowych wynikających z małżeństwa, prawa spadkowego włącznie z testamentami;

b) upadłości, układow i innych podobnych postępowań;

c) ubezpieczeń społecznych;

d) sądownictwa polubownego”.

7 Zgodnie z art. 32 tego rozporządzenia w „rozumieniu niniejszego rozporządzenia »orzeczenie« oznacza każde orzeczenie wydane przez sąd państwa członkowskiego, niezależnie od tego, czy zostanie określone jako wyrok, postanowienie, nakaz zapłaty lub nakaz egzekucyjny, włącznie z postanowieniem w przedmiocie ustalenia kosztów postępowania wydanym przez urzędnika sądowego”.

8 Artykuł 34 rozporządzenia nr 44/2001 stanowi:

„Orzeczenia nie uznaje się, jeżeli:

[...]

2) pozwanemu, który nie wdał się w spór, nie doręczono dokumentu wszczynającego postępowanie lub dokumentu równorzędnego w czasie i w sposób umożliwiających mu przygotowanie obrony, chyba że pozwany nie złożył przeciwko orzeczeniu środka zaskarżenia, chociaż miał do tego [taką] możliwość;

[...]”

9 Artykuł 43 tego rozporządzenia brzmi następująco:

„1. Każda ze stron może wnieść środek zaskarżenia od orzeczenia rozstrzygającego o wniosku o stwierdzenie wykonalności.

2. Środek zaskarżenia wnosi się do sądu wskazanego w wykazie w załączniku III.

3. Środek zaskarżenia jest rozpoznawany zgodnie z przepisami właściwymi dla postępowania, w którym wysłuchane zostają obydwie strony.

4. Jeżeli dłużnik nie wdaje się w spór przed sądem rozpoznającym środek zaskarżenia wnioskodawcy, art. 26 ust. 2–4 stosuje się także, gdy dłużnik nie ma miejsca zamieszkania na terytorium żadnego państwa członkowskiego.

5. Środek zaskarżenia przeciwko stwierdzeniu wykonalności należy wnieść w ciągu miesiąca od jego doręczenia. Jeżeli dłużnik ma miejsce zamieszkania w państwie członkowskim innym niż to, w którym nastąpiło stwierdzenie wykonalności, termin do wniesienia środka zaskarżenia wynosi dwa miesiące i biegnie od dnia doręczenia stwierdzenia wykonalności dłużnikowi osobiście lub w jego mieszkaniu. Przedłużenie tego terminu z powodu dużej odległości jest wyłączone”.

Dyrektywa 2004/48

- 10 Motyw 3 dyrektywy 2004/48 stwierdza w szczególności, że „[p]rzy braku skutecznie działających środków realizacji [ochrony] praw własności intelektualnej innowacyjność i kreatywność są hamowane, a inwestycje spadają. Niezbędne jest więc zapewnienie skutecznego stosowania we Wspólnocie prawa materialnego w zakresie własności intelektualnej, stanowiącego obecnie znaczną część dorobku wspólnotowego”.
- 11 Motywy 8–11 dyrektywy 2004/48 brzmią następująco:
- „(8) Rozbieżności między systemami prawnymi państw członkowskich w zakresie środków realizacji [ochrony] praw własności intelektualnej szkodzą prawidłowemu funkcjonowaniu rynku wewnętrznego i uniemożliwiają uzyskanie równoważnego poziomu bezpieczeństwa [ochrony] praw własności intelektualnej w całej Wspólnocie. Taka sytuacja nie wspiera swobodnego przepływu na rynku wewnętrznym, nie tworzy też środowiska sprzyjającego zdrowej konkurencji.
- (9) Występujące aktualnie rozbieżności prowadzą też do osłabiania prawa materialnego w zakresie własności intelektualnej oraz do fragmentacji rynku wewnętrznego w tym obszarze [...]. To dlatego zbliżanie ustawodawstw państw członkowskich w tym zakresie jest podstawowym warunkiem wstępnym prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego.
- (10) Celem niniejszej dyrektywy jest zbliżenie systemów prawnych w celu zapewnienia wysokiego, równoważnego i jednakowego poziomu bezpieczeństwa na rynku wewnętrznym.

(11) Niniejsza dyrektywa nie ma na celu ustanowienia zharmonizowanych zasad współpracy sądowej, jurysdykcji, uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach cywilnych i handlowych czy też zajmowania się stosowanym prawem [ani przepisów dotyczących prawa właściwego]. Istnieją narzędzia wspólnotowe, które tymi sprawami ogólnie się zajmują i, co do zasady, stosują się tak samo do własności intelektualnej”

12 Artykuł 1 dyrektywy 2004/48 przewiduje, że „dotyczy [ona] środków, procedur i środków naprawczych, niezbędnych do realizacji [zapewnienia ochrony] praw własności intelektualnej”.

13 Artykuł 2 rozdziału I tej dyrektywy, zatytułowany „Zakres”, stanowi w ust. 1:

„Bez uszczerbku dla środków przewidzianych lub środków, które mogą być przewidziane w prawie wspólnotowym lub krajowym w zakresie, w jakim te środki mogą dawać właścicielom praw [uprawnionym] większe korzyści, przewidziane niniejszą dyrektywą [środki,] procedury i środki naprawcze stosuje się, zgodnie z art. 3, do wszelkich naruszeń praw własności intelektualnej określonych w prawie wspólnotowym [lub] prawie wewnętrznym zainteresowanego państwa członkowskiego”.

14 Artykuł 3, zatytułowany „Obowiązki ogólne”, zawarty w rozdziale II sekcja 1 wspomnianej dyrektywy, brzmi:

„1. Państwa członkowskie zapewniają objęte niniejszą dyrektywą środki, procedury i środki naprawcze niezbędne do stosowania praw własności intelektualnej. Powyższe środki, procedury i środki naprawcze są sprawiedliwe i słuszne oraz nie są nadmiernie skomplikowane czy kosztowne ani też nie pociągają za sobą nierozsądnych ograniczeń czasowych czy nieuzasadnionych opóźnień.

2. Powyższe środki, procedury i środki naprawcze są również skuteczne, proporcjonalne i odstraszające i stosowane w taki sposób, aby zapobiec tworzeniu ograniczeń handlu prowadzonego zgodnie z prawem i zapewnić zabezpieczenia przed ich nadużywaniem”.

15 Artykuł 14 dyrektywy 2004/48, zatytułowany „Koszty sądowe”, stanowi:

„Państwa członkowskie zapewniają, że rozsądne i proporcjonalne koszty sądowe oraz inne wydatki poniesione przez stronę wygrywającą są pokrywane z reguły przez stronę przegrywającą, chyba że sprawiedliwość [słuszność] na to nie pozwala”.

Uregulowania krajowe

Prawo niemieckie

16 Paragrafy 890 i 891 Zivilprozessordnung (niemieckiego kodeksu postępowania cywilnego, zwanego dalej „ZPO”) brzmią następująco:

„§ 890

Przymusowe wykonanie obowiązku zaniechania lub znoszenia

1. Wobec dłużnika, który nie czyni zadość obowiązkowi powstrzymania się od określonego zachowania lub znoszenia określonego zachowania, sąd pierwszej instancji, działając na wniosek wierzyciela, może orzec grzywnę porządkową (»Ordnungsgeld«), a w wypadku gdyby jej ściągnięcie okazało się niemożliwe, może orzec

karę aresztu porządkowego (»Ordnungshaft«) lub karę do 6 miesięcy aresztu porządkowego. Wysokość każdorazowej grzywny porządkowej nie może przekroczyć kwoty 250000 EUR, a łączna długość kary aresztu porządkowego nie może przekroczyć 2 lat.

2. Skazanie poprzedza się ostrzeżeniem wydanym przez sąd pierwszej instancji na wniosek, chyba że ostrzeżenie takie zawarte było już w wyroku określającym obowiązek.

3. Na wniosek wierzyciela dłużnik może zostać także zobowiązany do złożenia na określony czas kaucji tytułem zabezpieczenia szkód mogących wyniknąć z dalszego naruszania ciężących na nim obowiązków.

§ 891

Postępowanie, wysłuchanie dłużnika, rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów

W sprawach określonych w §§ 887–890 orzeka się w drodze postanowienia. Przed rozstrzygnięciem należy wysłuchać dłużnika”.

Prawo niderlandzkie

¹⁷ Z akt sprawy wynika, że Królestwo Niderlandów wdrożyło art. 14 dyrektywy 2004/48 do swego wewnętrznego porządku prawnego za pomocą art. 1019h Wetboek van burgerlijk rechtsvordering (niderlandzkiego kodeksu postępowania cywilnego).

Według sądu krajowego przepis ten pozwala w sprawach objętych wskazaną dyrektywą obciążać wyższymi kosztami postępowania niż zazwyczaj.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

- 18 Rozpatrując w ramach postępowania w sprawie środków tymczasowych wnioszek złożony przez Bayer i oparty na zarzucie naruszenia patentu, Landgericht Düsseldorf postanowieniem z dnia 19 grudnia 2005 r. (zwanym dalej „postanowieniem wyjściowym”) zakazał Realchemie przywozu, posiadania i wprowadzania do obrotu w Niemczech określonych pestycydów. Tak określony zakaz obwarowany został grzywną. Ponadto Realchemie została zobowiązana przez Landgericht Düsseldorf do informowania o dokonywanych przez siebie czynnościach handlowych mających za przedmiot wskazane pestycydy, a ich zapasy miały zostać oddane do depozytu sądowego. Na mocy tego postanowienia wyjściowego Realchemie została obciążona przez Landgericht Düsseldorf kosztami postępowania.
- 19 Na podstawie rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów postępowania zawartego w postanowieniu wyjściowym Landgericht Düsseldorf postanowieniem o ustaleniu kosztów postępowania z dnia 29 sierpnia 2006 r. określił te koszty na kwotę 7829,60 EUR.
- 20 Ponadto postanowieniem z dnia 17 sierpnia 2006 r. (zwanym dalej „postanowieniem nakładającym grzywnę porządkową”) Landgericht Düsseldorf na podstawie § 890 ZPO nałożył na Realchemie grzywnę porządkową („Ordnungsgeld”) w wysokości 20000 EUR, płatną w kasie Landgericht Düsseldorf, z tytułu naruszenia określonego w postanowieniu wyjściowym obowiązku zaniechania i obciążył Realchemie kosztami postępowania w sprawie grzywny porządkowej.

- 21 Na podstawie rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów postępowania zawartego w postanowieniu nakładającym grzywnę porządkową Landgericht Düsseldorf postanowieniem o ustaleniu kosztów postępowania z dnia 19 września 2006 r. określił te koszty na kwotę 898,60 EUR.

- 22 Ponadto postanowieniem z dnia 6 października 2006 r. (zwanym dalej „postanowieniem w sprawie grzywny przymuszającej”) Landgericht Düsseldorf nałożył na Realchemie grzywnę przymuszającą („Zwangsgeld”, art. 888 ZPO) w wysokości 15000 EUR, by skłonić tę spółkę do przedłożenia danych dotyczących handlu omawianymi pestycydami, i obciążył Realchemie kosztami postępowania w sprawie grzywny przymuszającej.

- 23 Na podstawie rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów postępowania zawartego w postanowieniu w sprawie grzywny przymuszającej Landgericht Düsseldorf postanowieniem o ustaleniu kosztów postępowania z dnia 11 listopada 2006 r. określił te koszty na kwotę 852,40 EUR wraz z odsetkami.

- 24 Wszystkie te sześć postanowień wydanych przez Landgericht Düsseldorf zostało doręczonych Realchemie kilka dni po ich ogłoszeniu.

- 25 W dniu 6 kwietnia 2007 r. Bayer zwróciła się do sędziego orzekającego w przedmiocie środków tymczasowych w Rechtbank 's-Hertogenbosch (Niderlandy) o stwierdzenie wykonalności w Niderlandach sześciu orzeczeń wydanych przez Landgericht Düsseldorf.

- 26 Postanowieniem z dnia 10 kwietnia 2007 r. sędzia orzekający w przedmiocie środków tymczasowych w Rechtbank 's-Hertogenbosch uwzględnił wniosek Bayer o stwierdzenie wykonalności w Niderlandach na mocy rozporządzenia nr 44/2001 sześciu postanowień Landgericht Düsseldorf.

- 27 W dniu 14 czerwca 2007 r. Realchemie wniosła środek zaskarżenia, o którym mowa w art. 43 rozporządzenia nr 44/2001, od postanowienia z dnia 10 kwietnia 2007 r., żądając, by Rechtbank 's-Hertogenbosch je uchylił i odmówił stwierdzenia wykonalności, o które zwrócił się Bayer.
- 28 Realchemie powołała się na podstawie odmowy, o której mowa w art. 34 pkt 2 rozporządzenia nr 44/2001, wskazując w istocie, że postanowienie wyjściowe, postanowienie nakładające grzywnę porządkową i postanowienie w sprawie grzywny przymuszającej nie mogą być uznane i wykonane w innym państwie członkowskim, gdyż zostały one wydane bez wezwania Realchemie do udziału i bez przeprowadzenia rozprawy, a trzy postanowienia o ustaleniu kosztów nie mogą zostać uznane i wykonane również dlatego, że stanowią materialnie część trzech wyżej wymienionych postanowień.
- 29 Postanowieniem z dnia 26 lutego 2008 r. Rechtbank 's-Hertogenbosch oddalił ten środek zaskarżenia jako bezzasadny, utrzymując w mocy postanowienie z dnia 10 kwietnia 2007 r. Sąd ten uznał, że postanowienia wydane przez Landgericht Düsseldorf, nawet jeśli zostały wydane na jednostronne wnioski, stanowią orzeczenia, o których mowa w art. 32 rozporządzenia nr 44/2001 i w związku z tym mogą zostać wykonane w Niderlandach.
- 30 W odniesieniu do argumentu Realchemie, zgodnie z którym wniosek Bayer o stwierdzenie wykonalności postanowienia nakładającego grzywnę porządkową jest niedopuszczalny, Rechtbank 's-Hertogenbosch stwierdził, że okoliczność, iż Realchemie zgodnie z treścią tego postanowienia została zobowiązana do zapłaty grzywny porządkowej w wysokości 20000 EUR w kasie Landgericht Düsseldorf, nie zmienia w żaden sposób faktu, że Bayer ma prawo i interes w tym, by Realchemie rzeczywiście uiściła w kasie tego sądu wspomnianą grzywnę porządkową, która stanowi bodziec do zastosowania się do postanowienia wyjściowego, i że w tym celu Bayer może zatem dochodzić wykonania tego postanowienia w Niderlandach.

- 31 Rechtbank 's-Hertogenbosch obciążył Realchemie kosztami postępowania dotyczącego środka zaskarżenia.
- 32 Sąd ten określił te koszty nie przy zastosowaniu art. 1019h Wetboek van burgerlijk rechtsvordering, jak tego żądała Bayer, ale na zasadach ogólnych.
- 33 Realchemie wniosła skargę kasacyjną od postanowienia z dnia 26 lutego 2008 r. wydanego przez Rechtbank 's-Hertogenbosch. Bayer zwróciła się o oddalenie tej skargi i wniosła wzajemną skargę kasacyjną.
- 34 W tych okolicznościach Hoge Raad der Nederlanden postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1. Czy pojęcie spraw cywilnych i handlowych zawarte w art. 1 [rozporządzenia nr 44/2001] należy interpretować w ten sposób, że ma ono również zastosowanie do uznania i wykonania orzeczenia obejmującego zasądzenie grzywny porządkowej na podstawie § 890 [ZPO]?

2. Czy art. 14 dyrektywy [2004/48] należy interpretować w ten sposób, że przepis ten ma również zastosowanie do postępowania o udzielenie exequatur dotyczącego:

- a) wydanego w innym państwie członkowskim orzeczenia w przedmiocie naruszenia praw własności intelektualnej,

- b) wydanego w innym państwie członkowskim orzeczenia, na mocy którego nałożono grzywnę porządkową lub grzywnę przymuszającą w związku z niezastosowaniem się do zakazu naruszania prawa własności intelektualnej,

- c) wydanych w innym państwie członkowskim orzeczeń w sprawie określenia kosztów, opartych na orzeczeniach wskazanych w lit. a) i b) powyżej?”

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

- ³⁵ W pytaniu pierwszym sąd krajowy zwraca się w istocie do Trybunału o udzielenie odpowiedzi, czy postanowienie obejmujące zasądzenie grzywny na podstawie przepisu krajowego takiego jak § 890 ZPO objęte jest zakresem stosowania rozporządzenia nr 44/2001 określonym w art. 1 tego rozporządzenia.

- ³⁶ Hoge Raad der Nederlanden wskazuje, że wątpliwości z tym związane wynikają z kilku czynników. Przede wszystkim według tego sądu chodzi o grzywnę porządkową nałożoną przez sędziego na wniosek strony będącej podmiotem prywatnym w związku z naruszeniem zakazu sądowego, która to grzywna nie przypadnie jednak Bayer, lecz państwu niemieckiemu. Następnie grzywna ta nie jest egzekwowana przez stronę będącą podmiotem prywatnym lub w jej imieniu, lecz z urzędu. Faktyczne ściągnięcie grzywny zostanie również przeprowadzone przez organy sądu niemieckiego.

- 37 W świetle tych okoliczności rząd niderlandzki uważa, że orzeczenie sądu niemieckiego zasądzające od Realchemie grzywnę porządkową nie jest objęte z samej natury zakresem stosowania rozporządzenia nr 44/2001, gdyż ma charakter publicznoprawny. Rząd niemiecki i Komisja Europejska natomiast twierdzą, że orzeczenie to w oczywisty sposób objęte jest zakresem stosowania rozporządzenia nr 44/2001, gdyż związane jest z będącym przedmiotem postępowania przed sądem krajowym sporem dotyczącym spraw cywilnych i handlowych w rozumieniu tego rozporządzenia.
- 38 Na wstępie należy przypomnieć, że ponieważ rozporządzenie nr 44/2001 zastępuje odtąd w stosunkach między państwami członkowskimi, z wyjątkiem Królestwa Danii, konwencję brukselską, to wykładnia postanowień tej konwencji przez Trybunał stosuje się odpowiednio również do tego rozporządzenia, jeśli jego postanowienia i postanowienia konwencji brukselskiej można zakwalifikować jako równoważne (zob. w szczególności wyrok z dnia 10 września 2009 r. w sprawie C-292/08 *German Graphics Graphische Maschinen*, Zb.Orz. s. I-8421, pkt 27 i przytoczone tam orzecznictwo). Ponadto z motywu 19 rozporządzenia nr 44/2001 wynika, że należy zapewnić ciągłość wykładni pomiędzy konwencją brukselską a wymienionym rozporządzeniem.
- 39 W tym względzie należy stwierdzić, że zakres stosowania rozporządzenia nr 44/2001 jest podobnie jak w przypadku konwencji brukselskiej ograniczony do pojęcia spraw cywilnych i handlowych. Ten zakres stosowania determinowany jest zasadniczo elementami charakteryzującymi stosunek prawny między stronami sporu lub przedmiot tego sporu (zob. w szczególności podobnie wyrok z dnia 28 kwietnia 2009 r. w sprawie C-420/07 *Apostolides*, Zb.Orz. s. I-3571, pkt 42, 45, 46 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 40 Ścisłej w odniesieniu do środków tymczasowych Trybunał uznaje, że ich przynależność do zakresu stosowania konwencji brukselskiej zależy nie od ich własnego charakteru, ale od charakteru praw, które mają one chronić (zob. w szczególności wyroki: z dnia 27 marca 1979 r. w sprawie 143/78 *de Cavel*, Rec. s. 1055, pkt 8; z dnia 17 listopada 1998 r. w sprawie C-391/95 *Van Uden*, Rec. s. I-7091, pkt 33).

- 41 W niniejszym przypadku, o ile według art. 890 ZPO grzywna porządkowa rozpatrywana w sprawie przed sądem krajowym ma charakter represyjny, a w uzasadnieniu nakładającego ją postanowienia wyraźnie jest mowa o jej charakterze karnym, o tyle w sprawie tej chodzi o toczący się pomiędzy dwoma podmiotami prywatnymi spór mający za przedmiot dopuszczenie do wykonania w Niderlandach sześciu orzeczeń wydanych przez Landgericht Düsseldorf, w których sąd ten, rozpatrujący opartą na zarzucie naruszenia patentu skargę złożoną przez Bayer, zakazał Realchemie przywozu, posiadania i wprowadzania do obrotu określonych pestycydów w Niemczech. Wszczęte w ten sposób postępowanie ma na celu ochronę praw prywatnych i nie zakłada wykonywania prerogatyw władzy publicznej przez jedną ze stron sporu. Innymi słowy, stosunek prawny pomiędzy Bayer a Realchemie należy uznać za „stosunek prywatnoprawny”, a zatem objęty pojęciem spraw cywilnych i handlowych w rozumieniu rozporządzenia nr 44/2001.
- 42 Z postanowienia odsyłającego wynika wprawdzie, że nałożona na Realchemie postanowieniem Landgericht Düsseldorf na podstawie art. 890 ZPO grzywna porządkowa powinna zostać uiszczona w przypadku wykonania nie stronie będącej podmiotem prywatnym, lecz państwu niemieckiemu, że kara ta nie jest egzekwowana przez stronę będącą podmiotem prywatnym lub w jej imieniu, lecz z urzędu, i że faktyczne ściągnięcie kary jest przeprowadzane przez organy sądu niemieckiego. Te szczególne aspekty niemieckiego postępowania egzekucyjnego nie mogą jednak być uznawane za decydujące, jeśli chodzi o charakter prawa do egzekucji. Charakter tego prawa zależy bowiem od charakteru prawa podmiotowego, ze względu na którego naruszenie została zarządzona egzekucja, czyli w niniejszym przypadku prawa Bayer do wyłącznego korzystania z wynalazku chronionego jej patentem, które jednoznacznie objęte jest zakresem spraw cywilnych i handlowych w rozumieniu art. 1 rozporządzenia nr 44/2001.
- 43 Wreszcie w odniesieniu do podniesionego przez rząd niderlandzki pytania, według jakich przepisów postępowania sąd krajowy powinien wykonać orzeczenia rozpatrywane w postępowaniu przed sądem odsyłającym, należy zauważyć, że sąd odsyłający nie zadał pytań w tej kwestii. Nie ma zatem podstaw, by orzekać w tym przedmiocie.

- 44 W świetle powyższych rozważań na pytanie pierwsze należy zatem odpowiedzieć, iż pojęcie spraw cywilnych i handlowych ujęte w art. 1 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że rozporządzenie to ma zastosowanie do uznania i wykonania orzeczenia sądowego obejmującego zasądzenie grzywny w celu zapewnienia poszanowania orzeczenia sądowego wydanego w sprawach cywilnych i handlowych.

W przedmiocie pytania drugiego

- 45 W pytaniu drugim sąd krajowy zwraca się w istocie do Trybunału o udzielenie odpowiedzi, czy koszty związane z wszczętym w Niderlandach postępowaniem o udzielenie exequatur, w toku którego zwrócono się o uznanie i wykonanie sześciu orzeczeń wydanych w Niemczech w ramach sporu mającego na celu zapewnienie poszanowania prawa własności intelektualnej, objęte są zakresem art. 14 dyrektywy 2004/48, który to artykuł nakłada na państwa członkowskie obowiązek czuwania nad tym, ażeby co do zasady koszty poniesione przez stronę wygrywającą były pokrywane przez stronę przegrywającą.
- 46 Należy przypomnieć, że zgodnie z brzmieniem art. 1 dyrektywy 2004/48 dotyczy ona środków, procedur i środków naprawczych niezbędnych do zapewnienia ochrony praw własności intelektualnej. Ponadto art. 2 ust. 1 tej dyrektywy stanowi, że środki, procedury i środki naprawcze stosuje się zgodnie z art. 3 wspomnianej dyrektywy do wszelkich naruszeń praw własności intelektualnej określonych w szczególności w prawie wewnętrznym zainteresowanego państwa członkowskiego. Zakres stosowania dyrektywy 2004/48 może zatem co do zasady obejmować postępowanie o udzielenie exequatur.
- 47 Należy również zauważyć, że zgodnie z motywami 10 i 11 dyrektywy 2004/48 ma ona na celu zbliżenie systemów prawnych państw członkowskich w celu zapewnienia

wysokiego, równoważnego i jednakowego poziomu bezpieczeństwa własności intelektualnej na rynku wewnętrznym, a nie ustanowienie zharmonizowanych zasad współpracy sądowej, jurysdykcji, uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach cywilnych i handlowych ani przepisów dotyczących prawa właściwego. Ponadto, jak podkreślono to w motywie 11 zdanie drugie, istnieją narzędzia wspólnotowe, które tymi sprawami ogólnie się zajmują i co do zasady stosują się tak samo do własności intelektualnej.

- 48 Co się tyczy art. 14 dyrektywy 2004/48, przepis ten ma na celu wzmocnienie poziomu ochrony własności intelektualnej poprzez zapobieżenie temu, by strona poszkodowana nie była odwodzona od wszczęcia postępowania sądowego mającego na celu ochronę tych praw.
- 49 Interpretowanie tego przepisu w ten sposób, że znajduje on również zastosowanie do postępowania o udzielenie exequatur i do orzeczeń dotyczących kosztów, które są z tym związane, jest zatem zgodne zarówno z ogólnym celem dyrektywy 2004/48, która dąży do zbliżenia systemów prawnych państw członkowskich w celu zapewnienia wysokiego, równoważnego i jednakowego poziomu bezpieczeństwa własności intelektualnej, jak i szczególnego celu tego przepisu, który dąży do zapobieżenia temu, by strona poszkodowana nie była odwodzona od wszczęcia postępowania sądowego mającego na celu ochronę praw własności intelektualnej. W zgodzie ze wspomnianymi celami sprawca naruszenie praw własności intelektualnej powinien ogólnie w całości ponieść skutki finansowe swojego zachowania.
- 50 W rezultacie na drugie pytanie należy odpowiedzieć, że koszty związane z wszczętym w państwie członkowskim postępowaniem o udzielenie exequatur, w toku którego zwrócono się o uznanie i wykonanie orzeczenia wydanego w innym państwie członkowskim w ramach sporu mającego na celu zapewnienie poszanowania prawa własności intelektualnej, objęte są zakresem art. 14 dyrektywy 2004/48.

W przedmiocie kosztów

- ⁵¹ Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem; do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (wielka izba) orzeka, co następuje:

- 1) Pojęcie spraw cywilnych i handlowych ujęte w art. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych należy interpretować w ten sposób, że rozporządzenie to ma zastosowanie do uznania i wykonania orzeczenia sądowego obejmującego zasądzenie grzywny w celu zapewnienia poszanowania orzeczenia sądowego wydanego w sprawach cywilnych i handlowych.**

- 2) Koszty związane z wszczętym w państwie członkowskim postępowaniem o udzielenie exequatur, w toku którego zwrócono się o uznanie i wykonanie orzeczenia wydanego w innym państwie członkowskim w ramach sporu mającego na celu zapewnienie poszanowania prawa własności intelektualnej, objęte są zakresem art. 14 dyrektywy 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej.**

Podpisy